

INFORMATIČKI KLUB

FUTURA

LIGA PROGRAMIRANJA

LIGA PROGRAMIRANJA U PYTHONU ZA OSNOVNE ŠKOLE – 3. RADIONICA

Mario Miličević, Informatički klub FUTURA
Dubrovnik, 6. prosinca 2014.

Zaštićeno licencom <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/hr/>

Creative Commons

☐ **slobodno smijete:**

- **dijeliti** — umnožavati, distribuirati i javnosti priopćavati djelo
- **remiksirati** — prerađivati djelo

☐ **pod sljedećim uvjetima:**

- **imenovanje.** Morate priznati i označiti autorstvo djela na način kako je specificirao autor ili davatelj licence (ali ne način koji bi sugerirao da Vi ili Vaše korištenje njegova djela imate njegovu izravnu podršku).
- **nekomercijalno.** Ovo djelo ne smijete koristiti u komercijalne svrhe.
- **dijeli pod istim uvjetima.** Ako ovo djelo izmijenite, preoblikujete ili stvarate koristeći ga, preradu možete distribuirati samo pod licencom koja je ista ili slična ovoj.

U slučaju daljnjeg korištenja ili distribuiranja morate drugima jasno dati do znanja licencne uvjete ovog djela. Najbolji način da to učinite je linkom na ovu internetsku stranicu.

Od svakog od gornjih uvjeta moguće je odstupiti, ako dobijete dopuštenje nositelja autorskog prava.

Ništa u ovoj licenci ne narušava ili ograničava autorova moralna prava.

Tekst licence preuzet je s <http://creativecommons.org/>.

Raspored Lige programiranja

- ❑ 06.12.2014. – **3. radionica**
- ❑ 20.12.2014. – **2. kolo Lige programiranja**
- ❑ 17.01.2015. – 4. radionica
- ❑ 31.01.2015. – 3. kolo Lige programiranja
- ❑ Ostali termini u 2015. godini bit će oglašeni na stranicama Lige programiranja
- ❑ Web stranica Lige programiranja:
www.futura.com.hr/liga-programiranja-u-pythonu-2014-2015/

Pravila Lige programiranja

- ☐ Ekipno natjecanje škola **5./6. razredi** i **7./8. razredi**
- ☐ Ekipu škole **5./6. razredi** čine 2 ili 3 učenika iz 5. ili 6. razreda
- ☐ Ekipu škole **7./8. razredi** čine 2 ili 3 učenika iz 7. ili 8. razreda
- ☐ Za rezultate ekipa se uzimaju u obzir bodovi 2 najbolja učenika te ekipe za svako kolo lige
- ☐ **Svakoj ekipi ili pojedincu ne računa se jedno (najlošije) kolo!**

Ponavljanje gradiva s 2. radionice

- Donošenje odluka (grananje programa) - u slučaju višestrukog izbora:

```
...  
if uvjet_1:  
    blok naredbi_1  
elif uvjet_2:  
    blok naredbi_2  
...  
elif uvjet_n:  
    blok naredbi_n  
else:  
    blok naredbi  
...
```

Izvršit će se
samo JEDAN od
blokova
naredbi!

Zadatak: Bodovi

- Iz pravila: "Za rezultate ekipa se uzimaju u obzir bodovi 2 najbolja učenika te ekipe za svako kolo lige."

Napisati program kojim će se unijeti rezultati za tri učenika, a onda izračunati koliko ekipa ima bodova.

```
Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
Python 3.4.1 (v3.4.1:c0e311e010fc, May 15 2015) [Intel] on win32
Type "copyright", "credits" or "license()" for more
>>> =====
>>>
Broj bodova prvog učenika: 50
Broj bodova drugog učenika: 60
Broj bodova trećeg učenika: 70
Broj bodova škole: 130
>>> |

Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
Python 3.4.1 (v3.4.1:c0e311e010fc, May 15 2015) [Intel] on win32
Type "copyright", "credits" or "license()" for more
>>> =====
>>>
Broj bodova prvog učenika: 30
Broj bodova drugog učenika: 70
Broj bodova trećeg učenika: 70
Broj bodova škole: 140
>>> |

Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
Python 3.4.1 (v3.4.1:c0e311e010fc, May 15 2015) [Intel] on win32
Type "copyright", "credits" or "license()" for more
>>> =====
>>>
Broj bodova prvog učenika: 80
Broj bodova drugog učenika: 80
Broj bodova trećeg učenika: 80
Broj bodova škole: 160
>>> |
```

Zadatak: Bodovi

□ Rješenje:

```
ucBod1 = int(input('Broj bodova prvog učenika: '))
ucBod2 = int(input('Broj bodova drugog učenika: '))
ucBod3 = int(input('Broj bodova trećeg učenika: '))
skolaBodovi=0

treci=ucBod1
if ucBod2 <= treci:
    treci = ucBod2
if ucBod3 <= treci:
    treci = ucBod3

skolaBodovi = ucBod1 + ucBod2 + ucBod3 - treci
print ('Broj bodova škole: ', skolaBodovi)
```


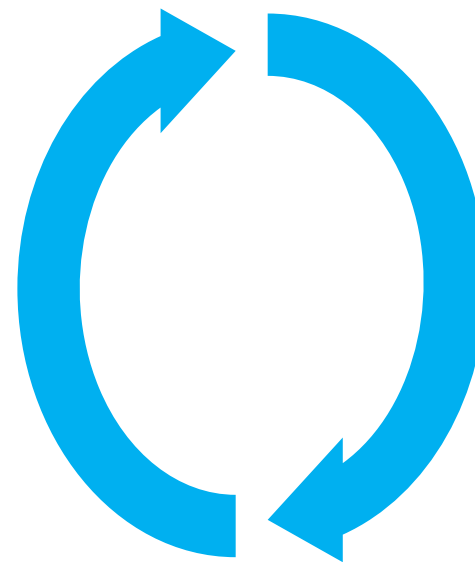
bodovi.py

Ponavljanje bloka naredbi

- Često je u programima potrebno određen broj puta ponoviti blok istih naredbi:

```
...  
za i := 1 do n činiti  
    naredba_1  
    ...  
    naredba_z  
...
```


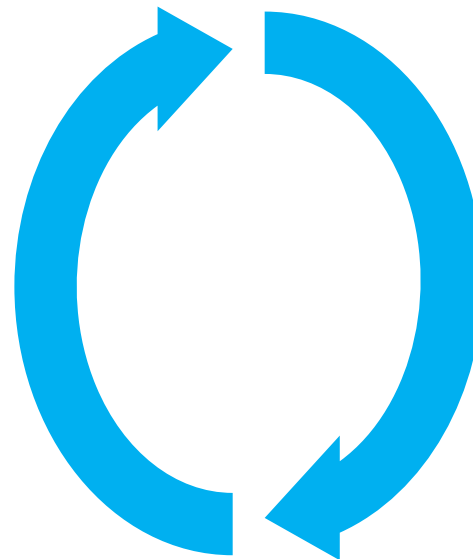
Programska petlja

Ponavljanje bloka naredbi

□ U Pythonu:

```
...  
for i in range(n):  
    naredba_1  
    ...  
    naredba_z  
...
```


Programska petlja

Blok naredbi će se izvesti **n puta**, za vrijednosti varijable **i** od **0** do **n-1**.

Ponavljanje bloka naredbi

- Provjeriti u interaktivnom sučelju (*shell*):

```
Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
>>> for i in range(5):
        print(i)

0
1
2
3
4
>>> |
```

Ln: 31 Col: 4

Blok naredbi će se izvesti **5 puta**, za sve vrijednosti varijable **i** od **0** do **4**.

Ponavljanje bloka naredbi

- Ako nam ne odgovara da vrijednost varijable **i** kreće od **0**:

```
...  
for i in range(n,m):  
    naredba_1  
    ...  
    naredba_z  
...
```

Blok naredbi će se izvesti **m-n puta**, za sve vrijednosti varijable **i** od **n** do **m-1**.

Ponavljanje bloka naredbi

- Provjeriti u interaktivnom sučelju (*shell*):

```
Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
>>> for i in range(3,10):
      print(i)

3
4
5
6
7
8
9
>>> |
```

Ln: 53 Col: 4

Blok naredbi će se izvesti **7 puta**, za sve vrijednosti varijable **i** od **3** do **9**.

Ponavljanje bloka naredbi

- Isto tako možda nam ne odgovara da se vrijednost varijable **i** mijenja u koracima po **1**:

```
...  
for i in range(n,m,k):  
    naredba_1  
    ...  
    naredba_z  
...
```

Blok naredbi će se izvesti **m-n puta**, za vrijednosti varijable **i** od **n** do **m-1**, ali će se **i** svaki put uvećati za **k**.

Ponavljanje bloka naredbi

- Provjeriti u interaktivnom sučelju (*shell*):

```
Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
>>> for i in range(5,20,3):
        print(i)

5
8
11
14
17
>>>
```

Ln: 65 Col: 4

Varijabla **i** mijenja vrijednost od **5** do **19** (tj. 20-1), a korak promjene je **3**.

Ponavljanje bloka naredbi

□ Može li korak biti negativan broj?

```
Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
>>> for i in range(10,4,-1):
        print(i)

10
9
8
7
6
5
>>>
```

Ln: 65 Col: 4

Varijabla **i** mijenja vrijednost od **10** do **5** (tj. $4+1$), a korak promjene je **-1**.

Zadatak: pronađi djelitelje!

- Unijeti prirodni broj N i ispisati sve njegove djelitelje.
- Ako broj N nema djelitelja osim 1 i N, ispisati: "N je prosti broj".

Inače ispisati: "N je složeni broj"

```
Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
>>>
Unesi prirodni broj: 27
1
3
9
27
27 je složeni broj!
>>>
```

```
Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
>>>
Unesi prirodni broj: 17
1
17
17 je prosti broj!
>>> |
```

Vrijeme

Zadatak: pronađi djelitelje!

□ Rješenje:

```
N = int(input('Unesi prirodni broj: '))

brDjel = 0

for i in range(1, N+1):
    if N%i == 0:
        print(i)
        brDjel = brDjel + 1

if brDjel == 2:
    print(N, 'je prosti broj!')
else:
    print(N, 'je složeni broj!')
```

Može li se
program napisati
tako da ima manje
od *N* prolaza kroz
petlju?

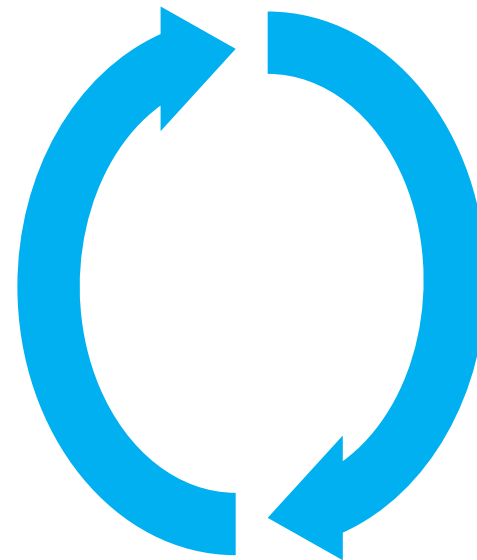
djelitelji.py

Uvjetno ponavljanje bloka naredbi

- Ponekad je u programima potrebno određeni broj puta ponoviti blok istih naredbi, ali samo dok je neki uvjet ispunjen:

```
...  
dok je uvjet činiti  
    naredba_1  
    ...  
    naredba_z  
...
```


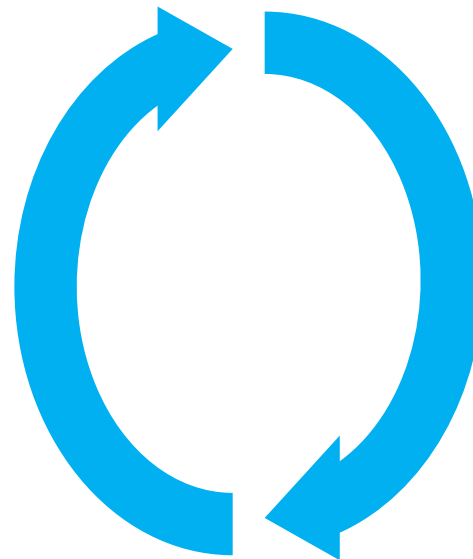
Uvjetna programska petlja

Uvjetno ponavljanje bloka naredbi

□ U Pythonu:

```
...  
while uvjet:  
    naredba_1  
    ...  
    naredba_i  
...
```


Uvjetna programska petlja

Blok naredbi će se izvoditi dok je **uvjet** ispunjen (daje vrijednost **True**).

Uvjetno ponavljanje bloka naredbi

- Provjeriti u interaktivnom sučelju (*shell*):

```
Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
>>>
>>> i=5
>>> while i<10:
>>>     print(i)
>>>     i=i+1
5
6
7
8
9
>>> |
```

Početna vrijednost varijable *i*

Dvije naredbe u bloku će se izvršavati više puta - sve dok je $i < 10$

Brojač (ovdje varijabla *i*) mora se prije petlje inicijalizirati, a u petlji povećavati (smanjivati)!

Ln: 32 Col: 4

Uvjetno ponavljanje bloka naredbi

- ❑ Treba paziti da se ne napiše "beskonačna" petlja 😞 :

```
*Python 3.4.2 Shell*
File Edit Shell Debug Options Windows Help
>>>
>>>
>>> br=1
>>> while br<10:
>>>     print(br)
>>>
```

Problem: brojaču **br** ne mijenjamo vrijednost u petlji, pa je uvjet **br<10** stalno istinit 😞

Što će se dogoditi?

Napisali smo "beskonačnu" petlju, pa je moramo prekinuti istovremenim pritiskom na **Ctrl C**

Uvjetno ponavljanje bloka naredbi

- ❑ Treba paziti da se ne napiše "beskonačna" petlja 😞 :

```
*Python 3.4.2 Shell*
File Edit Shell Debug Options Windows Help
>>>
>>> br=5
>>> while br!=10:
>>>     print (br)
>>>     br=br+2
```

Problem: brojaču **br** mijenjamo vrijednost u petlji, ali tako da je uvjet **br!=10** stalno istinit 😞

Što će se dogoditi?

Napisali smo "beskonačnu" petlju, pa je moramo prekinuti istovremenim pritiskom na **Ctrl C**

Programske petlje - zadatak

- ❑ ***for*** i ***while*** programske petlje često se koriste kada je potrebno unijeti više podataka, ali u vrijeme pisanja programa nije poznat njihov broj.
- ❑ Primjer: potrebno je napisati program za izračun prosječne ocjene iz nekog predmeta, ali broj ocjena koje se uzimaju u obzir može biti različit.

U ovom programu moramo koristiti ***for*** ili ***while*** programsku petlju!

Programske petlje - zadatak

□ Rješenje – pomoću **for** petlje:

prosjek1.py

```
brOcj = int(input('Koliko ima ocjena? '))
zbroj = 0
for i in range (1,brOcj+1):
    ocjena = int(input('Unesi ocjenu: '))
    zbroj = zbroj+ocjena

print ('Prosjek svih ocjena je ', zbroj/brOcj)
```

```
Python 3.4.1 Shell
File Edit Shell Debug Options Windows Help
>>>
Koliko ima ocjena? 3
Unesi ocjenu: 5
Unesi ocjenu: 3
Unesi ocjenu: 4
Prosjek svih ocjena je 4.0
>>> |
```

Ln: 61124 Col: 4

Programske petlje - zadatak

- Rješenje – pomoću ***while*** petlje. Moramo se dogovoriti koji podatak prekida petlju (npr.0)

```
zbroj = 0
brOcj = 0
ocjena = int(input('Unesi ocjenu (0 za kraj): '))
while ocjena != 0:
    brOcj = brOcj + 1
    zbroj = zbroj + ocjena
    ocjena = int(input('Unesi ocjenu (0 za kraj): '))
print ('Prosjek svih ocjena je ',zbroj/brOcj)
```


prosjek2.py

Programske petlje - zadatak

□ Kako spriječiti unos pogrešnih podataka?

```
br0cj = 0
while br0cj < 1:
    br0cj=int(input('Koliko ima ocjena? '))
zbroj = 0
ocjena = 0
for i in range (1,br0cj+1):
    while ocjena < 1 or ocjena > 5:
        ocjena = int(input('Unesi ocjenu: '))
        if ocjena < 1 or ocjena > 5:
            print('Neispravna ocjena')
    zbroj = zbroj + ocjena
    ocjena = 0
print ('Prosjek svih ocjena je ', zbroj/br0cj)
```

Ne može se
unijeti 0
ili
negativan
broj

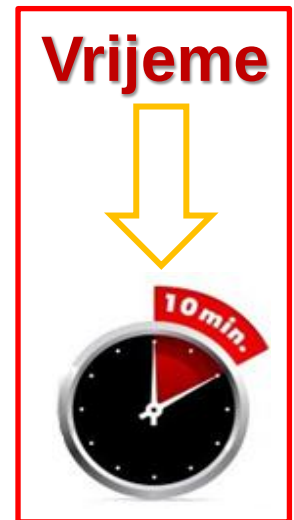
prosjek1provjera.py

Ne može se
unijeti
neispravna
ocjena

Zadatak: Trening

- Andro trenira nogomet, pa da bi bio u dobroj formi svako jutro prije škole trči oko svoje zgrade. Kako ne bi zakasnio u školu odlučio je stati s trčanjem nakon što mu za neki krug treba više od 60 sekundi.
- Napisati program u kojem se unosi vrijeme za svaki krug redom, a nakon posljednjeg kruga se ispisuje broj pretrčanih krugova, i ukupno vrijeme u minutama i sekundama.

Zadatak: Trening – testni podaci

- Andro prestaje trčati nakon što mu za neki krug treba više od 60 sekundi

<u>Ulaz</u>	<u>Ulaz</u>	<u>Ulaz</u>	<u>Ulaz</u>
50	30	40	65
50	40	50	
80	50	50	
	60	60	
	70	60	
		65	
<u>Izlaz</u>	<u>Izlaz</u>	<u>Izlaz</u>	<u>Izlaz</u>
3	5	6	1
3 min 0 s	4 min 10 s	5 min 25 s	1 min 5 s

Vrijeme

Zadatak: Trening

□ Rješenje:

```
ukSek = 0
brKrug = 0
sekKrug = 0

while sekKrug <= 60:
    sekKrug=int(input('Unesi vrijeme za krug: '))
    ukSek = ukSek + sekKrug
    brKrug = brKrug + 1

print('Broj pretrčanih krugova: ',brKrug)
print('Adro je trčao',ukSek//60,'min i',ukSek%60,'s')
```


trening.py

Zadatak: Lift

- ☐ Futura je počela radionice održavati na 10. katu svog nebodera. Zato učenici često koriste lift. Nije ograničen broj učenika u liftu, ali je težina ograničena na najviše 200 kg.
- ☐ Potrebno je upisati broj učenika koji čekaju ispred lifta. Zatim je potrebno za svakog od učenika upisati njegovu težinu koja mora biti barem 30 kg, odnosno ne preko 100kg. Učenici ulaze redom u lift, ako po svojoj težini smiju ući.
- ☐ Ispisati koliko je učenika na kraju ušlo u lift, kao i kolika je njihova ukupna težina.

Vrijeme

Zadatak: Lift – testni podaci

- ☐ ukup. težina učenika u liftu ne može biti preko 200kg
- ☐ težina učenika mora biti barem 30 kg, odnosno ne veća od 100kg

<u>Ulaz</u>	<u>Ulaz</u>	<u>Ulaz</u>	<u>Ulaz</u>
4	5	5	6
80	60	25	40
70	100	60	50
60	50	30	50
40	90	40	70
	20	80	35
	110	60	110
	40		50
<u>Izlaz</u>	<u>Izlaz</u>	<u>Izlaz</u>	<u>Izlaz</u>
3	3	4	4
190	200	190	175

Vrijeme

Zadatak: Lift

lift.py

□ Rješenje:

```
brUcRed = int(input('Koliko ima učenika? '))
tezUc = 0
zbrTez = 0
brUcLift = 0
for i in range (1,brUcRed+1):
    while tezUc < 30 or tezUc > 100:
        tezUc = int(input('Unesi težinu učenika: '))
    if zbrTez+tezUc <= 200:
        zbrTez = zbrTez+tezUc
        brUcLift = brUcLift+1
    tezUc = 0
print ('Broj učenika u liftu: ',brUcLift)
print ('Ukupna težina učenika u liftu: ',zbrTez)
```


Ne zaboravite!

- ☐ Za 15 dana – u subotu 20.12.2014. –
2. kolo Lige programiranja
- ☐ **5./6. razredi** ekipe od **3** učenika (ili barem 2)
početak **9:00**
- ☐ **7./8. razredi** ekipe od **3** učenika (ili barem 2)
početak **10:30**
- ☐ **3** zadatka rješavate **75** minuta
- ☐ nemojte kasniti!

